

vsaka vrsta četrtke in
vsa s poštno vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 52 din.,
za leta 16 din., četrlet
9 din. Izven Jugoslavije
56 din. Naročnina se pošlje
na upravištvu "Sloven-
skega Gospodarja" v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Lini se dopošilja do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje v naprej.
Telefon interurban št. 115.

Poramezna številka stane 150 din.

Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Re-
daktar se ne vračajo. Upravi-
ništvo sprejema naročnike,
insere in reklamacije.
Cene insaratom po dogo-
voru. Za večkratne oglaš-
evanje primeren popust. Neuporabne
reklamacije so pošiljanje
proste.
Čekovni račun pošilja
uradu Ljubljana št. 10.603.
Telefon interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

20. številka.

MARIBOR, dne 15. maja 1924.

58. letnik.

Ali je vredno in potrebno?

Previdni, pametni in praktični ljudje si stavijo pri vsakem svojem dejanju vprašanje: ali je vredno, da se s tem trudim? Ali je potrebno, da to in ono opravljam? Kakor se torej vprašamo pri vsakem svojem zasebnem dejanju, ali je vredno in potrebno skrb, truda in napora, tako si moramo biti popolnoma na čistem tudi v politiki ali v javnem življenju, je li vredno in ali je potrebno, da se za to in ono borimo včasih cela stoletja.

Potrpi in dobro premisli!

Odkar se slovensko ljudstvo zaveda svojih pravic, so povdarjali naši predniki in trdimo sedaj mi, da imamo pred Bogom in ljudmi pravico, da na naši zemlji živimo, na njej s svojim sami gospodarimo in z uspehi svojega dela in znoja sami razpolagamo. Pomisli torej bralec:

1. Ali je potrebno in vredno, da smo gospodarji na svoji zemlji? Ali hočeš, da bodo drugi odločevali, kakšne naj bodo tvoje občine, okraji, cela Slovenija, in po katerih postavah naj se v njih gospodarji? Mislimo, da gotovo ni dobro, da bi nam odločeval Nemeč, pa tudi ne Srb in ne Hrvat! To vse je popolnoma naše in mi sami si hočemo to urejevati.

2. Ali je potrebno in vredno, da si svoje šole urejemo sami in v njih gospodarimo sami, kakor vemo, da je za našo izobrazbo in za našo vzgojo potrebno?

3. Ali je vredno in potrebno, da urejemo sami naše kmetijske, obrtne in druge zadeve, s katerimi skrbimo za izobrazbo in povzdigo blagostanja našega ljudstva? Odgovor je za pametnega človeka jase.

4. Ali je prav, je vredno in potrebno, da skrbimo za ureditev naših cest in za uravnavo naših rek, kakor sami hočemo? Mislite, da nam bodo drugi boljje gospodarili in vestnejše ter z večjo ljubeznijo in skrbjo urejevali tisto, česar sami nimajo in ne poznajo?

5. Ali je vredno in potrebno, da se borimo za to, da bomo s svojimi bolnicami, s svojimi hiralnicami, s sirtišnicami, sploh z vsemi zavodi, ki so za lajšanje bede in bolečin, gospodarili mi po naši vesti in naši previdnosti?

6. Ali je vredno boja, da vse sami odločujemo, koliko in kako za vse omenjene zadeve skrbimo in trošimo denar? Z drugimi besedami: ali je potrebno in pametno, da odločujemo o svojih davkih sami in sami tudi določujemo, koliko in kako jih plačujemo?

Na duceate je še vsakovrstnih važnih zadev, toda mi smo jih tukaj našli za sedaj samo nekaj. Ne moremo si misliti zavednega Slovenca, pa naj bo kmet ali meščan, posestnik ali neposestnik, delavec ali podjetnik, kateri bi nam ne odgovoril: pametno, vredno in potrebno je, da se za vse to borimo.

Kako čuvamo drugod svoje pravice?

Povsod v življenju opazujemo, da vsak čuva svoje pravice, svoj ugled in svojo čast. Pomislimo, koliko prepiroy in pravd je radi motenja posestil! Celo zaradi kokoši, ki hodijo na sosedovo posestvo, se vršijo čisto pravde! Skrbno pazimo, da sosedovo drevo s svojimi vejami ne sega čez mejo in ne škodi naši posesti!

V politični javnosti pa bi brez pomisleka, brez skrbi, brez boja pustili vse drugim?! Pa je vendar odvisno od ureditve države, od načina plačevanja in uporabe davkov, od javne uprave vse naše gospodarsko življenje! Tu ne gre za enega, temveč gre za vse: za obstoj in za razvoj ali propad naš vseh! Naravnost zločin nad seboj in celim narodom napravi, kdor se ne zanima za javno življenje ter se ne bori za pravice in koristi svojega ljudstva.

Ali bo uspeh?

Mnogi pravijo: saj bi se še bolj boril, če bi le videl, da bo kaj s tega. Takšnemu nevernemu Tomažu bi prav lahko rekli: ti s svojo nogo pač stopiš vsikdar en korak, s svojo glavo pa ne misliš niti za peden naprej. Ali se zavedaš, da le žilava vztrajnost, skupnost in pridnost rodi uspehe. Ali se ne zavedaš, da je večni suženj tisti, ki se boji boja za svojo lastno pravico. Koprive in drug plevel pač dobiš brez truda, a rumene pšenice in žlahtnega sadu nikdar!

Če ne zaupaš in ne veruješ sebi in ljudem, pa poglej samo mravlje! Kako majhne so, pa se združijo in si ustvarijo za nje ogromno zgradbo! One vedo: če ne bodo skupaj držale, ne bo nikdar velikega mravljišča, nikdar skupnega bivališča, temveč pogin! Pa pride čisto kdo in jim razdere ves trud in vse delo. Toda one se lotijo z vso dločnostjo dela vnovič.

Enako je z nami v politiki, v našem javnem življenju! Kakor mravlje moramo vztrajni biti, kakor člani verige neomajno skupaj držati, ne sme nas plašiti ne trud ne začasni neuspeh, pa bo zmaga naša: v svojem domu, na svoji zemlji, bomo sami gospodarji in tedaj bo zadovoljstvo in sreča v naših središčih.

Velike so nevarnosti, premeteni ljudje poskušajo rušiti edinstvo našo in slabiti našo moč, da bi onemogli našo zmago. O tem bomo govorili prihodnjč natančno! Za sedaj samo še enkrat: ali je vredno in potrebno, da se borimo za svoje pravice in svoj obstoj?! Kdor misli, da ni vredno in potrebno, naj gre med pasje ponižne sužnje ali pa — izdajalce. Na oboje bomo po zmagi, ki mora priti, zrl s preziranjem in zaničevanjem. Zmagati pa hočemo in zmagali bomo!

Ali sem že obnovil naročnino?

sta kako so vohale in renčale, včasih je bilo čuti mogočno rjojenje in kričanje, pa navadila sta se na glasove divje džungle in nazadnje jih niti slišala nista več. Mirno sta spala vso noč.

Trikrat sta videla za kratke trenutke človeku podobno postavo od robu pragozda, pa neznano bitje ni nikdar prišlo zadosti blizu, da bi bila spoznala, ali je človek ali žival.

Krasno barvani ptiči in majhne šegave opice so se navadile na njuno družbo. Gotovo še nikdar niso videle človeškega bitja, izprva so se bežale, pa polagoma so prišle bliže. Gnala jih je radovednost, ki je posebno izrazita lastnost vseh prebivalcev divje džungle. Nekateri teh živali so se celo toliko udomačile, da so brez strahu jedle iz njunih rok. —

Nekega popoldne je delal Clayton v bližini koče. Obsekoval je bruna, ker je nameraval kočo povečati.

Iz gozda sem čez bližnji grič se je pripodila po drevju družba opic.

Vse prestrašene so kričale in cvilile. Plašno so se ozirale in nazadnje so se ustavile blizu Claytona ter vznemirjene in razburjene žlobudrale vanj, kot bi ga hotele opozoriti na bližajočo se nevarnost.

Clayton je pogledal krog sebe in proti goščavi ter opazil tudi sam, česa so se opice tako zelo prestrašile, — orjaško, človeku podobno žival, ki sta jo z ženo že parkrat videla izginiti kakor senco v mračnem pragozdu.

Napol vzravnan na pol sključena se je bližala žival sem od roba pragozda, včasih se je spustila na sprednje noge, v globokih grgrajočih glasovih je renčala in vmes čudno zalajala.

Clayton je bil kakih štirideset korakov oddaljen

Kako zborujeje demokrati?

Odkar so dr. Zerjavovi demokratje s Pribičevićem poklekli pred Pašiča ter stopili z njim v skupno vladu, je slovensko ljudstvo te demokratske izdajice in uskoke osovražilo tako, kakor nobeno drugo stranko. Kljub temu, da naš priprosti in pošteni slovenski narod odločno odklanja demokratsko hlapčevsko politiko, se mu vendar demokratje ponujajo ter vsiljujejo pri vsaki priliki.

Po zadnjem uskoštvu Pribičevića v Pašičev vladni tabor so tudi slovenski demokratje zbrali vse agitatorične sile in jih vrgli med narod s ciljem: opravičiti pred ljudstvom Zerjav—Pribičevićovo uskoštvo. Demokratski listi od »Jutra«, »Tabora« in »Domovine« so polni poročil, v katerih lažejo, kako sijajno da zborujejo demokratski agitatorji vsako nedeljo in praznik po deželi. Vsi razsodni ljudje, ki čitajo demokratske liste in ki poznajo skrahirano demokratsko politiko, se smejejo tem poročilom o sijajnosti demokratskih shodov, a vendar bi še znal biti kak labkovernež na deželi, ki bi nasedel tem lažem takozvanega »naprednega« časopisja. Mi smo že v »Gospodarju« večkrat pribili zborovalne polomije demokratov, katere so doživeli po raznih krajih. Danes hočemo našim somišljenikom in čitateljem podati poročilo o dveh demokratskih shodih, o katerih sta poročala »Jutra« in »Tabor«, da sta bila dobro obiskana, da je v teh klerikalnih trdnjavah led prebit, da ljudstvo odobrava demokratsko uskoštvo itd.

Drugi demokratski shod pri Sv. Barbari v Slov. goricah. V treh številkah »Slov. Gospodarja« smo se bavili z obširnimi poročili o prvem shodu demokratov pri Sv. Barbari.

Po prvi polomiji pri Barbari so si demokratje kmalu opomogli in sklenili drugič poskusiti z zborovalno srečo pri Barbarčanih. Kako se je godilo demokratskim agitatorjem in govorniku drugič pri Sv. Barbari, nam poroča očividec tole: »Že od nekdanj so se naprednjaki — liberalci bogataško vozili na shode. Na vozu so se prifurali k Sv. Barbari v Slov. gorice na prvi demokratski shod: gg. Pivko, Germ in Novak.

Kakor že od nekdanj povsod, jih je kot liberalce in te še pri nas posebno kot velebrbe, ogorčeno zavrnilo in odpravilo naše ljudstvo. Take posrbice smejo mogoče čez Slovence zmerjati v Fruški gori, po Slovenskih goricah pa ne. Stranke so bile dobile pismena povabila na drugi demokratski shod za 4. maja v Šabedrovi gostilni. Iz Maribora se je pripeljal v najlepši kočiji, znotraj rdeče izšiti, agitator dr. Lašič. Ljudje so pokimovali, nekdo se pelje rdeč kakor gimpl. Na shod pa je prišel edino nadučitelj Krajnc. Za gospodom doktorjem sta imela sama dolgo sednico. Med tem je bil šel p. gostilni šepet: vse eno: Lašič, Pašič; vse eno: Pašič, Lašič. —

Džungla.

Roman iz atriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

7

Pa kako jih obesiti, da se bodo zapirale in odpirale? In kako narediti varno zaporo, ki bi se dala odpirati od znotraj in od zunaj?

Dolgo je poskušal in končno je izrezljal iz trdega lesa dvoje še precej lepih tečajev in osi. Po dvehurnem merjenju in obešanju so vrata nazadnje srečno visela in se res tudi odpirala in zapirala.

Naredil je tudi kljuko. Pravi umotvor je bila. Vsaj gospa Clayton je tako trdila. Od znotraj je bilo lahko odpreti vrata, kdor jih je pa od zunaj hotel odpreti, je moral biti že zelo pretkan in bistroumen. Stesal je tudi zapah, ki sta ga ponoči položila pred vrata.

Glavne težave so bile srečno premagane, imela sta varno zavetje, ni se jima bilo treba bati iznenadenja.

»Hišna oprema« jima ni delala mnogo težav.

V kotu celice je pozidal Clayton iz kamenja ognjišče in iz deščic je zbil dimnik, ki je odvajal dim skozi streho. Ob oknu je postavil mizo, tudi dva stola je stesal in udobno ležišče je naredil ob steni. Par kljuk je zabil v steno za obešalnik in polico je naredil za knjige, ki sta jih precej prinesla seboj.

Proti koncu drugega meseca je bilo stanovanje gotovo. Veselo razpoločena in s primerno slovesnostjo sta se preselila iz svojega zračnega letovišča v novi stan.

Da ni bilo neme, neobljudene samote in rjojenje in tuljenje džungle, — ne bila bi nesrečna in nezadovoljna.

Po noči so se plazile velike živali krog koče, čula

od koče. Pred dnevi je posekal nekaj dreves v gozdu in jih je privlekel v bližino koče, da bi jih otesal za novo stavbo. Več mesecev sem se ni nič posebnega pripetilo, nobena nevarna izval se ni prikazala po dnevi, postal je brezbrizen in puščal je puško in samokrese v koči. Tudi danes jih ni imel seboj.

Mrzla groza mu je šinila po hrbtu, ko je gledal, s kako naglico lomi strašna žival proti njemu. Se par skokov, pa bo med njim in med kočo —

Njegovo edino orožje je bila sekira. Pa kaj bo s tako igračico proti ogromni živali? In Elza — o Bog, kaj bo z Elzo?

Se bo morebiti dosegel kočo —

V dolgih skokih je planil proti domu. Potoma je vpil ženi, naj zbeži v kočo in zaklene vrata za seboj, če bi ga žival prehitela.

Elza je sedela na trati, par korakov od koče, in gledala ven na morje.

Ko je čula moža vpiti, se je obrnila in šele tedaj je zagledala orjaško človeku podobno žival, ki se je z neverjetno silo in naglico poganjala, da bi prehitela Claytona.

Kriknila je in skočila proti domu. Se enkrat se je ozrla —

Žival je dohitela soproga —

Obstal je in z obema rokama je držal sekiro pripravljeno, da jo zavihti, če bi ga strašni nasprotnik napadel.

Smrtna groza je spreletela Elzo.

»Zakleni se!« ji je zakričal. »Sam bom opravil z njim.«

Pa vedel je, da gleda smrti v oči. In tudi Elza je vedela, kak bo izid neenake borbe —